

Nieuw: Wet open overheid

Door Tom Klerks
Maart 2022

Het is bijna zover! Nog een maand te gaan en de Wet open overheid (Woo) is realiteit voor gemeenten, provincies, waterschappen en andere bestuursorganen van ons land. Het is een resultaat van een lang gekoesterde wens om de overheid transparanter te maken en onze bestuurscultuur te veranderen.

Situaties zoals de Teevendeal (ook wel bekend als de bonnetjesaffaire), de toeslagenaffaire (het rapport Ongekend onrecht) en de ophef rondom 'functie elders' hebben bijgedragen aan een versnelling van deze wens voor meer openheid.

De situatie voor 1 mei 2022

We zien regelmatig voorbeelden van zwartgelakte passages in dossiers op de televisie of in de krant. Dit is een beeld dat blijft hangen. Het versterkt, vaak onterecht, het idee dat de overheid iets voor ons achterhoudt.

Tussen de wens voor meer openheid en het werkelijk realiseren daarvan, zit een wereld van verschil. Op dit moment is de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) nog in werking. Bestuursorganen moeten, op aanvraag, publieke informatie openbaar maken. Dan moet je als volksvertegenwoordiger, inwoner, onderzoeker of journalist natuurlijk eerst heel duidelijk weten wat je wil opvragen. Het stellen van de juiste vragen is in de huidige situatie al een uitdaging op zich. Het is vaak vissen en doorvragen en het vergt enorm veel tijd om tot resultaat te komen.

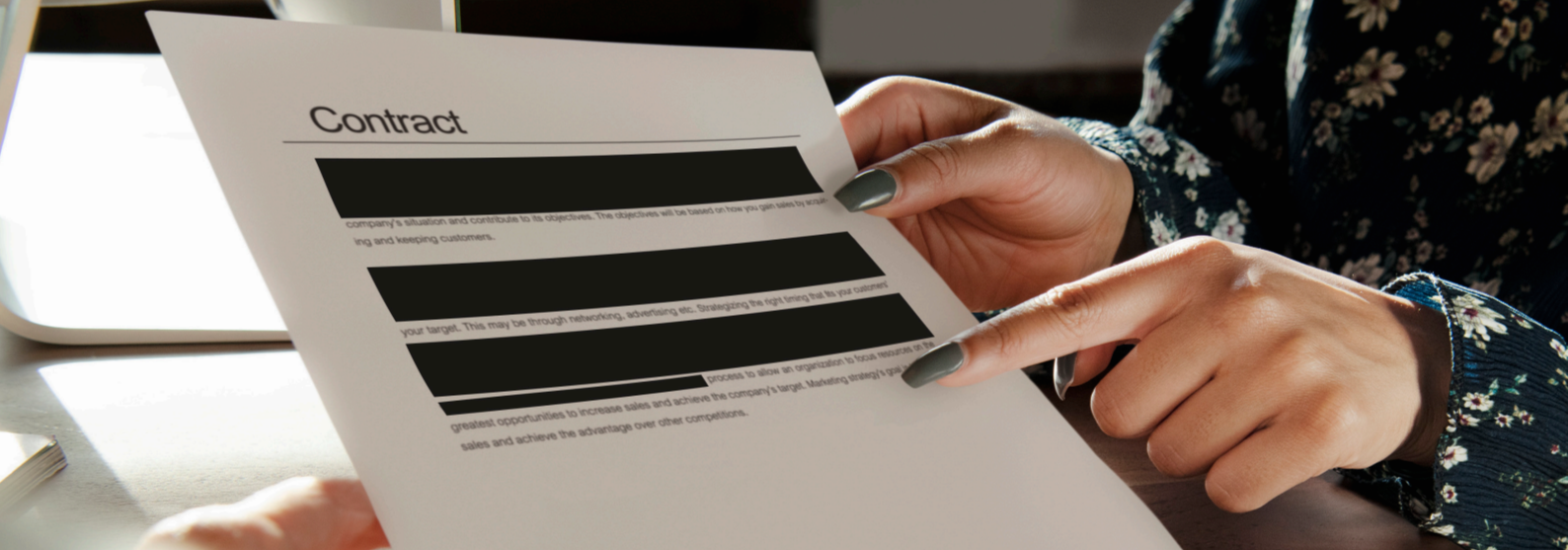
Als je de keuzes en argumentatie van het bestuursorgaan wél kent, kan dat vragen afvangen en dan kunnen vragen ook gericht worden gesteld. Door deze openheid komen zaken eerder aan het licht en kost het ook minder tijd om onderdelen weg te lakken.

De situatie na 1 mei 2022

De Woo draait de Wob bijna helemaal om. In de nieuwe situatie hoef je als volksvertegenwoordiger, inwoner, onderzoeker of journalist in de toekomst niet meer zo diep te graven om je vraag goed te kunnen stellen. De gemeente zou dan bijvoorbeeld haar besluiten, adviesnota's, beleidsoverwegingen (geanonimiseerd) en onderzoek allemaal actief openbaar moeten maken. Het idee is om dat centraal te doen via het Platform Open Overheidsinformatie (PLOOI).

Veel vragen zouden dan dus al beantwoord moeten zijn en wanneer een document ontbreekt of teksten zijn zwartgelakt, moet je kunnen terugvinden waarom men dat heeft gedaan. Als je het er niet mee eens bent, moet je die informatie nog altijd, net als nu, op kunnen vragen. Het verschil is nu echter dat je gericht vraagt en niet met hagel schiet.

Het voordeel voor bestuursorganen is dat ze door actieve openbaarmaking van publieke informatie achteraf minder uitzoekwerk hebben. Dat wil zeggen een tijdbesparing, mits intern de processen en informatiehuishouding goed op orde zijn.

Informatiehuishouding op orde

Het is natuurlijk allemaal mooier gezegd dan gedaan! In veel gemeenten en provinciehuizen is de informatiehuishouding nog niet op orde. De Wet open overheid zorgt ervoor dat overheden dit wel, per wet, op orde moeten krijgen. Dat wil zeggen dat overheden echt werk moeten maken van de interne informatie-huishouding en archivering.

Dan gaat het niet alleen om de bestuurlijke stukken, maar ook om alle communicatie hier omheen. Denk bijvoorbeeld aan passieve elementen zoals mailwisselingen, concepten, persoonlijke beleidsopvattingen, beschikkingen, onderzoeken, etc. Vanzelfsprekend beschermt de AVG persoonsgegevens waardoor ook ambtenaren in alle vrijheid hun werk kunnen blijven doen.

Hoe je het ook wendt of keert; publieke informatie zal actief openbaar gemaakt moeten worden en de weigeringsgronden zijn beperkt. Dat zal ambtelijk, maar ook bestuurlijk tot een cultuurverandering gaan leiden. En dat is nu juist de bedoeling!

Data ook openbaar

De Woo maakt geen onderscheid in het soort publieke informatie. Wanneer een bestuursorgaan op basis van een dashboard een besluit neemt, kan zowel het dashboard als de onderliggende data (hetzij geanonimiseerd) gezien worden als publieke informatie. In dat geval moet er ook gedacht worden aan het actief openbaar maken van deze bronnen. Op ons als databedrijf heeft dat natuurlijk ook impact. De dashboards die we bij gemeenten, provincies en andere partijen bouwen, kunnen dus ook (deels) openbaar worden gemaakt. We verwachten dat het een geleidelijk proces zal zijn, maar in theorie is het vanaf 1 mei 2022 mogelijk.

In alle eerbijheid denken we dat het misschien zelfs nog wel een stap verder gaat. We voorzien dat in de toekomst zelfs toegewerkt wordt naar een situatie waarin bestuursorganen actief open data ter beschikking moeten stellen.

Als Van Dam & Oosterbaan volgen we de ontwikkelingen op de voet. We voorzien dat we inzake de informatiehuishouding, procesbegeleiding en vooral het datamanagement een significante bijdrage kunnen leveren. Bijvoorbeeld bij gemeenten en andere bestuursorganen. We sparren graag over dit onderwerp om samen te kijken wat we voor jou kunnen betekenen.

Zelf ook meer openheid in data?

Onze experts denken graag met je mee.

mail info@vandamoosterbaan.nl
of bel 085 - 112 4371